

12. Psykhologhichna encyklopedija / avtor-upor. O. M. Stepanov. – K. : Akademvydav, 2006. – 424 s.
13. Slovarj praktycheskogho psykhologha / Sost. S. Ju. Gholovyn. Mynsk, Kharvest, 1998. – 434 s.
14. Safin O. D. Psykhologhija upravlinsjkoji dijajlnosti komandyra : navchaljnij posibnyk / O. D. Safin. – Khmeljnycjkyj : Vyd-vo Akademiji PVU, 1997. – 149 s.
15. Tanjko T. P. Teorija i praktyka muzychno-pedagoghichnoji pidghotovky majbutnikh vykhovateliv doshkiljnjkh zakladiv u pedagoghichnykh universytetakh : dys. ... doktora ped. nauk : 13.00.04 / Tetjana Petrivna Tanjko. – Kharkiv, 2004. – 503 s.
16. Tlumachnyj slovnyk ukrajinsjkoji movy /Uklad.: Kovaljova T. V., Kovrygha L. P. – Kharkiv: Synteks, 2005. – 672 s.
17. Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk / S. Honcharenko / hol. red. S. Holovko – K.: «Lybid», 1997. – 373 s.
18. Shopina I. M. Pravovi ta orghanizacijni zasady pidvyshhennja efektyvnosti profesijnoji dijajlnosti slidchykh orghaniv vnutrishnikh spravUkrainy: Dys... kand. juryd. nauk: 12.00.07 / Iryna Mykolajivna Shopina – Kharkiv, 2004. – 192 s.
19. Jonas D. Empowering project portfolio managers: How management involvement impacts project portfolio management performance. International Journal of Project Management, 2010. 28(8), 818–831 [in English].

Неля Кибальна. ГОТОВНОСТЬ К УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В КОНТЕКСТЕ ОПТИМИЗАЦИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ НАЧАЛЬНИКОВ КАРАУЛОВ ПОЖАРНО-СПАСАТЕЛЬНЫХ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ. В статье уточнено содержание понятия «профессиональная подготовка начальников караулов пожарно-спасательных подразделений к управленческой деятельности». Охарактеризованы современные исследовательские подходы к трактовке понятия «готовность». Установлено, что с точки зрения функционального подхода готовность характеризуют как особое психологическое состояние человека, благодаря которому обеспечивается высокий уровень выполнения того или иного вида деятельности. В контексте личностного подхода готовность рассматривают как динамическую, устойчивую, иерархическую и многоаспектную характеристику личности, которая включает ряд компонентов, адекватных требованиям, содержанию и условиям деятельности. Относительно акмеологического подхода категория «готовность» учитывает профпригодность субъекта к конкретной деятельности, его направленность на профессиональное становление, а также психические состояния субъекта. Как ключевой результат исследования научная категория «готовность начальников караулов к управленческой деятельности» трактована как интегральное личностное качество, проявляющееся в процессе деятельности, которое обеспечивает выполнение управленческих функций, детерминированных условиями службы гражданской защиты, и их результативность; как функциональное, психологическое, личностное состояние, которое определяет успешность выполнения профессиональных заданий по управлению пожарно-спасательными подразделениями. В структуре готовности начальников караулов к управленческой деятельности выделено три взаимосвязанных компонента: мотивационный, когнитивный, деятельностный.

Ключевые слова: готовность, управленческая деятельность, начальники караулов, пожарно-спасательные подразделения, профессиональная подготовка.

Nelia Kybalna. READINESS FOR MANAGERIAL ACTIVITY IN THE CONTEXT OF OPTIMIZING THE PROFESSIONAL TRAINING OF THE FIREFIGHTING COMMANDERS OF FIRE AND RESCUE UNITS. The problem of improving the professional training of the firefighting commanders of fire and rescue units and determining the main ways of forming their readiness for management activities is determined by the specifics of work of the fire and rescue departments of the Operational and Rescue Service of Civil Protection of Ukraine. After all, there is a high level of requirements to the personal qualities of the officers and their correspondence with the set goals and tasks for activities under man-made, natural and social threats, the exceptional state and social significance of the tasks to protect the population and territories from emergency situations.

The purpose of the article is to analyze the essence of the concept «readiness for management» in the context of optimizing the professional training of the firefighting commanders of fire and rescue units.

To solve the set goals, a set of interrelated methods was used: analysis, synthesis, comparison, generalization in order to define the conceptual bases of the study, interpretation and refinement of key concepts.

The article presents the results of the research on the essence of the concept «professional training of the firefighting commanders of fire and rescue units for management activities». The analysis of the existing literature made it possible to interpret the professional training of the firefighting commanders for management activities as a process aimed at mastering and developing the necessary knowledge and skills to ensure the successful implementation of managerial functions in order to ensure the sustainable functioning of fire and rescue units in everyday life and under the extreme conditions. Approaches to the interpretation of the concept «readiness» are singled out. It is established that from the point of view of the functional approach readiness is characterized as a special psychological state of a person, because of which a high level of performance of a particular type of activity is ensured. In the context of the personal approach, readiness is viewed as a dynamic, stable, hierarchical and multidimensional personal characteristic, including a number of components that are adequate to the requirements, content and conditions of activity. Concerning the acmeological approach, the category «readiness» takes into account the professional suitability of the subject for a particular activity, its focus on professional development, as well as the psychological

state of the subject. As a key result of the research, the scientific category «readiness of the firefighting commanders for managerial activities» is interpreted as an integral personal quality that manifests itself in the process of activity, ensuring the performance of management functions determined by the conditions of the civil protection service and their effectiveness. We also review readiness for management as a functional, psychological, personal state, affecting the success of the performance of professional tasks for the management of fire and rescue units. In the structure of readiness of the firefighting commanders for managerial activities three interrelated components are identified: motivational, cognitive, activity.

Keywords: readiness, managerial activity, firefighting commanders, fire and rescue units, professional training.

Стаття надійшла до редколегії 25.06.2018 р.

УДК 377.3.018

Петро Саух

Національна академія педагогічних наук України (Київ)

ІННОВАЦІЙНИЙ ДИСКУРС ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ НА МЕЖІ НОВОЇ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

В статті, на основі аналізу імплементації Концепції розвитку національної інноваційної системи, констатується про достатньо низький рівень її ефективності. Головною причиною цього є непослідовна та низька результативність державної та освітньо-наукової та інноваційної політики. Визначені основні проблеми та завдання інноваційної діяльності в контексті технологічної революції. Доведено, що Україна потребує сьогодні нової за змістом стратегії розвитку інновації, яка має об'єднати зусилля влади, бізнесу, освіти і науки та стати результатом діалогу між ними.

Окреслені місце та роль освітньо-наукової підсистеми в національній стратегії розвитку інновацій та визначені основні завдання вищої школи в контексті підготовки інноваційно орієнтованих фахівців.

Ключові слова: національна інноваційна система, освіта, наука, технологічний уклад, «лідерні» технології, «проривні» технології, державний пріоритет, освітньо-промислова-група.

Постановка проблеми. Світ стоїть на межі нової технологічної революції, яка кардинально змінить усе наше життя та функціонування світової економіки. Це є викликом й одночасно можливістю для країн, що розвиваються, в тому числі для України. Побудова нової економіки вже сьогодні потребує формування в країні цілісної системи ефективного перетворення нових знань у нові технології, продукти і послуги, що знаходять своїх реальних споживачів на національних або глобальних ринках, тобто потребують розробки ефективної національної інноваційної системи. В 2009 році була розроблена й затверджена Кабінетом Міністрів України відповідна концепція розвитку національної інноваційної системи. Вона передбачала формування умов для підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників шляхом модернізації національної економіки, підвищення рівня її інноваційної активності, виробництва інноваційної продукції, застосування передових технологій, методів організації та управління господарською діяльністю для покращення добробуту людини та забезпечення стабільності економічного зростання [1]. Реалізація цієї мети передбачала ефективне функціонування і гармонійний розвиток п'яти основних підсистем, що визначають результативність національної інноваційної системи. Однією з найважливіших підсистем національної інноваційної системи визначена *підсистема вищої освіти*, головним призначенням якої є формування конкурентоспроможного, висококваліфікованого фахівця з професійними та життєвими компетенціями, що відповідають потребам економіки четвертої «цифрової» революції (industry 4.0).

Виклад основного матеріалу. Важливим завданням розвитку цієї підсистеми мають бути: *по-перше*, забезпечення інноваційної спрямованості системи освіти на основі масштабної комп'ютеризації та активізації науково-технічної та інноваційної діяльності закладів вищої освіти, створення інноваційних структур в їх системі; реформування системи освіти з урахуванням вимог європейських стандартів і збереження культурних та

інтелектуальних національних традицій. *По-друге*, підвищення результативності вузівського сектору наукових досліджень і розробок з метою посилення його ролі у забезпеченні інноваційного розвитку національної економіки. Сучасні високі технології залежать від рівня наукових досліджень, оперативності та ефективності їх впровадження у виробництво. *По-третє*, забезпечення розширеного відтворення знань на основі інтеграції закладів вищої освіти, академічних та галузевих установ шляхом підвищення рівня фондоозброєності державного сектору наукових досліджень і розробок; концентрації ресурсів на пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки та інноваційної діяльності; стимулювання навчання упродовж усього життя, виховання культури інноваційного мислення.

Минуло дев'ять років з дня затвердження концепції розвитку національної інноваційної системи. На жаль, як засвідчили парламентські слухання Верховної Ради України 21 березня 2018 року, в Україні інноваційність ні в освіті, ні в науці, ні у виробництві не набула достатнього рівня ефективності, що є результатом непослідовності та низької ефективності державної освітньо-наукової та інноваційної політики. Як наслідок, соціально-економічний розвиток держави відбувається без належного інтелектуального забезпечення. Українська вища школа продовжує схилитися у бік підготовки користувачів, а не генераторів нових знань, нових технологій, фахівців для забезпечення потреб інноваційного розвитку держави. Якість вітчизняної освіти, освітні стандарти та норми не завжди відповідають потребам, існуючим світовим стандартам, які висуваються до змісту освіти, до підготовки педагогічних кадрів, їх навчально-методичного забезпечення. Інноваційні напрацювання фахівців, що пропонують певні прогресивні зміни в системі освіти, часто не знаходять втілення через нестачу коштів, неузгодженість дій адміністративних структур, нераціональної системи відбору, апробування та впровадження інновацій в освітній галузі, належного отримання результатів тощо. Тривожним показником стану освіти й науки є те, що, попри численні декларації, вони в Україні упродовж усіх років незалежності не належали, як і не належать сьогодні, до сфери державних пріоритетів. Відбувається постійне скорочення фінансування наукових досліджень. У катастрофічному стані перебуває застарілий парк лабораторного обладнання. Стрімко падає престиж наукової й педагогічної праці. Талановита молодь не йде в науку або залишає її через неможливість забезпечити собі гідний рівень життя. Середній вік доктора наук – близько 63 років, а академіків – більше 70 років. Число науковців за період незалежності скоротилося більше, ніж удвічі. За даними 2017 року соціологічної групи «Рейтинг» 64 % опитаних українських учених заявили про погіршення ситуації у вітчизняній науці, а кожен третій науковець готовий залишити країну. В суспільстві панує хронічне нерозуміння ролі науки та освіти для майбутнього країни.

Науковий потенціал України практично виключений з економічного процесу держави. Наукоємність промислового виробництва не перевищує 0,3%, що на порядок менше світового рівня, зменшується частка високотехнологічної продукції в структурі ВВП, продовжує зменшуватися інноваційна активність підприємств промисловості. Кількість підприємств, що впроваджують інновації, складає трохи більше 10 %. Основним джерелом фінансування витрат на інновації залишаються власні кошти підприємств, частка яких у загальному фінансуванні постійно зменшується.

В Україні до цього часу домінує відтворення третього технологічного укладу (чорна металургія, електроенергетика, залізничний транспорт, багатотоннажна неорганічна хімія тощо). Із 90 % обсягів виробленої продукції сьогодні належить до третього укладу 60 % і 45 % до четвертого. Частка продукції вищих технологічних укладів в економіці країни складає лише 4 % п'ятого та 0,1 % для шостого укладів. Зростання ВВП за рахунок введення новітніх технологій в країні оцінюється лише у 0,7 %, в той час як у розвинених країнах цей показник сягає 60 % і навіть 90 %. Як результат інвестиційні вкладення, що визначають напрями розвитку на майбутні десятиліття, масово спрямовуються в застарілі технології третього укладу, тоді як у галузі шостого укладу надходить ледь 0,5 % інвестицій. Іншими словами, технаука України зорієнтована не на *“випереджальний”*, а на *“наздоганяючий”* розвиток [2; с. 38]. Звісно, економічне зростання *“випереджального”* типу, як свідчить досвід Китаю,

не має виключати окремих елементів “наздоганяючого” розвитку. Зокрема, це стосується так званої стратегії “копіювання” (освоєння випуску конкурентоспроможної продукції, що вже виробляється в розвинених країнах), але основний акцент слід робити на стратегії “лідерних технологій” (створення нових видів продукції, формування попиту на них і вихід на нові ринки) та “проривних технологій” (створення принципово нових видів продукції, що випереджають сучасні зразки на одне-два покоління).

Як наслідок, інтелектуально місткі сектори вітчизняної економіки майже повністю деградували. Попит на ринку праці змістився переважно на представників сфери послуг, де складні науково місткі знання для створення нових видів техніки, високотехнологічних продуктів, сервісів і технологій виявилися непотрібними. За таких умов сфера передової науки, освіти та інновацій почала “заважати” новому ринку праці. Примітивний ринок праці почав позбавляти молодь і систему освіти відповідних стимулів, що призводить до синдрому непотрібності науково містких знань і висококваліфікованої праці та витіснення кращого людського капіталу з країни. Деградує економіка потягла за собою зменшення на 40 % підготовки фахівців за інноваційною, наукоємною моделлю на користь низькоінтелектуальної репродуктивної освіти.

З цим пов’язана деградація і підготовка кадрів через систему професійно-технічної освіти, насамперед, висококваліфікованих робітників. За роки незалежності їх щорічний випуск скоротився втричі: з 338 тисяч у 1991 році до 120 тисяч у 2017 році. Суттєво знизилася і якість підготовки цієї категорії фахівців. Як наслідок зріс в’їзд в Україну відповідної категорії робітників з Туреччини, В’єтнаму, Середньої Азії. Особливих масштабів ці міграційні процеси під час введення нових об’єктів інфраструктури на багатьох великих промислових підприємствах і об’єктах будівництва. Наприклад, на будівництві метро в м. Дніпрі усі висококваліфіковані робітничі операції виконують громадяни Туреччини. Українцям відводиться низько кваліфікована праця – прибирання, “чорна” робота та інше [3, с. 19-20].

Не менш знаковою проблемою в цьому контексті є відсутність узгодження та спільності інтересів середньої і вищої ланок освіти. Ланка загальної середньої освіти разом із вищою має розглядатися як елемент єдиної, цілісної системи підготовки людського капіталу України. У ній між окремими ланками мають бути тісний зв’язок і взаємодія. Не зважаючи на позиції формального лідера в освіті, достатньо об’ємне порівняно з іншими галузями фінансування сфери загальної середньої освіти її якість досить низька. Причин цього багато. І найперша з них ЗНО, яка позбавлена мотивуючого фактору. Не ставлячи під сумнів її як дієвого запобіжника корупції в освіті і механізму рівного доступу до вищої освіти молоді з різних соціальних груп, цю систему слід глибоко і концептуально реформувати. Насамперед, тому, що вона не є чутливою до креативних, творчих здібностей молоді, що оцінюється. До того ж, ця система орієнтує школярів і педагогічні колективи шкіл не на засвоєння фундаментальних знань про суспільство і природу, не на аналітичне мислення, а на запам’ятовування, переважно механічне, великих обсягів даних і фактів і на тимчасову натренованість складання шаблонних тестів. Підготовлені за цією системою молоді люди не здобувають навичок критичного, аналітичного мислення та вирішення нестандартних задач. Застосування ЗНО із цими особливостями протягом тривалого часу загрожує призвести до зниження освітнього цензу нації та до її неспроможності до прогресивних перетворень за умов жорсткої конкуренції в освіті.

Ефективність і якість загальної середньої освіти, як це не дивно звучить, не залежить від збільшення фінансування, хоч і це має значення, а переважно від продуктивності праці усіх учасників освітянського процесу. Судіть самі. В загальній структурі працюючих в Україні працівники освіти складають 15,5 %, тоді як у Російській Федерації – 9,7 %, США – 9,1 %, Польщі – 7,4 %, Франції – 6,4 %, Німеччині – 5,9 %, що більше, ніж удвічі порівняно з іншими країнами. Якщо враховувати, що в Україні чи не найкоротший термін навчання в школі (11 років) порівняно з іншими країнами (12-13 років), а, отже, приблизно на 30 % менший об’єм навантаження, як в цій ситуації пояснити, що в наших школах викладає вдвічі

більше учителів порівняно з іншими країнами? Ще парадоксальнішим є те, що в Україні, як про це свідчать дослідження економістів, від рівня освіченості громадян абсолютно не залежить їх продуктивність праці ні в промисловості, ні в самій освіті [4, с. 13]. Не слід дивуватися. Якщо б було по-іншому, ми б не зустрічалися з питаннями, які сьогодні залишаються без відповіді: якщо ми на належному сучасному рівні готуємо фахівців, то чому на кращих у світі чорноземах врожайність в рази нижча, ніж на бідних європейських землях? Чому енергоефективність нашого ВВП в декілька разів перевищує показники розвинутих країн? Чому рівень смертності від неінфекційних хвороб на сто тисяч населення у два рази перевищує відповідні показники європейських країн? Чому, не дивлячись на велику кількість інженерів-технологів, економістів, менеджерів, на наших ринках практично немає вітчизняних товарів? Чому за такої кількості працівників освіти і невеликій, порівняно з іншими країнами їх завантаженості, показники алкоголізму, тютюнопаління, наркоманії серед нашої молоді є чи не найвищими у світі...? Звісно, з цим можна сперечатися. Але факт залишається фактом: українське суспільство занадто політизоване і бідне, аби зважати на ціннісне, інноваційне начало науки й освіти, які могли б принести бажані для країни трансформації. Задекларований “європейський вектор” (у тому числі суспільний ідеал економіки знань), на жаль, часто-густо перетворюється в соціально-політичний фантом, що спотворює саму ідею і фактично своєю парадоксальністю, протиріччями й непослідовністю руйнує інноваційний потенціал вітчизняної освітньо-наукової матриці.

Однак, як з подібним парадоксальним багажем української освіти і науки, ідеологічними штампами і фантазіями вписатися в ресурснової технологічної революції, зробити вітчизняну економіку наукомісткою, інноваційною і конкурентоспроможною? Чи існує такий шанс? Хоч і невеликий, але він, сподіваюсь, є. Як відомо Україна в 2000 році приєднавшись до Декларації тисячоліття ООН, в якій визначені глобальна Цілі розвитку тисячоліття, оголосила розвиток “якісної освіти протягом життя” та “ефективної науки” одним із головних завдань. Для того, щоб його вирішити, Україні потрібна наповнена новим змістом *державна інноваційна стратегія*, яка б зосередила увагу на двох доленосних блоках:

1. Формування виваженої державної політики як комплексу заходів держави з метою впливу на виробництво, бізнес і громадськість задля ініціювання та розвитку інноваційних процесів.

2. Розроблення довгострокової (поетапної) програми переведення економіки на інноваційний тип розвитку. Крім загальнодержавної, вона має включити регіональні, галузеві, а також програми для державних підприємств.

Для реалізації національної інноваційної системи слід вирішити такі завдання:

- сформувати системний підхід до забезпечення законодавчо-нормативної бази;
- створити струнку систему державного управління інноваційними процесами;
- створити дієву систему ресурсного забезпечення економічного стимулювання інноваційної діяльності;
- розробити систему довго- і середньострокового прогнозування технологічного розвитку та визначити на цій основі напрямки науково-технологічного розвитку країни;
- визначити освіту і науку сферами державного пріоритету. Основою національної інноваційної системи має стати освіта, яка є тим підґрунтям, де зростають інновації, розуміння їх долі та значення для економіки країни;
- визначити стратегічне бачення на рівні держави, з яким рівнем освіти, з якими компетенціями ми і в яких обсягах Україна має підготувати фахівців, необхідних для її високотехнологічного розвитку;
- проаналізувати стан і здатність науково-педагогічних шкіл здійснювати підготовку людського капіталу, необхідного для досягнення головної мети соціально-економічного розвитку України в середньостроковій і довгостроковій перспективі;
- конкретизувати науково-обґрунтовані завдання для трьох взаємопов'язаних ланок освіти (вищої, професійно-технічної і загальної середньої);

- законодавчо сформувати сприятливі умови для співпраці учасників інноваційної діяльності: університетів, бізнесу, інвестиційних компаній, венчурних фондів та промисловості. Впровадити систему податкових пільг підприємствам та організаціям, які допомагають університетам формувати і розвивати сучасну наукову та навчально-виробничу базу;

- розробити комплект нормативно-правових документів для розширеного впровадження дуальної освіти, який би визначав юридичні, фінансові та навчально-організаційні відносини усіх учасників цього процесу (держава, заклад вищої освіти, підприємство-роботодавець, студент);

- запровадити гранти науковим установам, що реалізують спільні проекти із створення високотехнологічних виробництв з вітчизняними промисловими підприємствами;

- надавати закладам вищої освіти і науковим установам право отримувати дивіденди від діяльності наукових парків, господарських товариств, створених для комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності;

- збільшити фінансування проектів, що виконуються закладами вищої освіти та науковими установами у рамках Міжнародної європейської інноваційної науково-технічної програми "EUREKA", а також підвищити рівень інформованості підприємств та організацій щодо неї шляхом регулярного проведення семінарів, роботи зі ЗМІ, університетами, науковими установами та галузевими асоціаціями промислових підприємств;

- запровадити навчальні курси (семінари) з інноваційного менеджменту, організації інноваційної діяльності та трансферу технологій для науковців та співробітників закладів вищої освіти, тощо.

У зв'язку з цим перед вищою освітою – головним чинником формування людського капіталу як стратегічного ресурсу та основного фактору економічного зростання країни, стоїть завдання створити умови для підготовки інноваційно орієнтованих фахівців, які були б здатні забезпечити у перспективі прискорений розвиток високотехнологічних галузей з високим експортним потенціалом. Це змушує заклади вищої освіти активно шукати ефективні форми та способи організації навчального процесу, що зумовлює підвищення їх інституційної гнучкості, посилення адаптивного потенціалу навчальних програм, методів викладання, поглиблення наукової складової у навчальному процесі. В організаційному контексті усе це вимагає введення нових дисциплін у відповідь на появу новітніх сфер науки і технологій, відходу від класичних методів формування знання, а також стирання демаркації між фундаментальними і прикладними дослідженнями. Бути значно активнішими і поворотними в переорієнтації на підготовку нових, дефіцитних для ринку фахівців. Слід зважати на те, що за останні 100 років зникло майже 600 професій, ще близько 1000 сильно трансформувалися. Передбачається, що до 2030 року з'явиться близько 200 нових професій, пронизаних системою компетенцій майбутнього (комплексне багаторівневе вирішення проблем, критичне мислення, креативність, емоційний інтелект тощо). Вже сьогодні з великою долею ймовірності можна передбачити, що у цьому контексті, поняття «професія» загалом зникне. Важливим фактором трансформацій у цій справі має стати дуальна форма здобуття освіти, яка б передбачала створення освітньо-промислових груп (закладів вищої освіти і підприємств), які об'єднують за принципом спільної участі свої матеріальні та нематеріальні активи для реалізації інвестиційних та інших проектів і програм, що спрямовані на підвищення якості підготовки фахівців та поліпшення матеріально-технічної бази й інфраструктури. Окремі галузеві освітньо-промислові групи могли б включати, окрім закладів вищої освіти, професійно-технічні навчальні заклади, загальноосвітні школи, комплексні курси перепідготовки фахівців тощо. Усе це, безперечно, буде сприяти розширенню практики соціального партнерства закладів вищої освіти з компаніями-роботодавцями; залученню останніх до розробки навчальних програм вищої освіти; розвитку супутніх навичок студентів (soft skills) через створення відповідних програм з мистецтва комунікації, ведення переговорів, критичного мислення тощо; залученню представників компаній до проведення занять (читання лекцій, проведення майстер-класів тощо);

запровадженню стажування викладачів у компаніях для набуття (удосконалення) практичного досвіду [5, с. 339].

Висновки. Усі ці тенденції детермінують не лише структурну оптимізацію закладів вищої освіти та оптимізацію їх мережі в Україні, але й економічні відносини у вищій освіті, які донині є неринковими. На жаль, обсяг фінансування закладів вищої освіти не залежить сьогодні від якості освітніх послуг та їх реальної вартості за спеціальностями (наприклад, підготовка юриста коштує дорожче, ніж інженера). В результаті вища освіта не задовольняє потреби ринку праці. Сьогодні постає гостра проблема надання закладами вищої освіти окрім академічної, організаційної та фінансової автономії з одночасним посиленням їх відповідальності за результати освітньої і наукової діяльності. Результатом цього має стати створення здорового конкурентного середовища для матеріального стимулювання вищого рівня якості освіти і посилення конкурентоспроможності вищої освіти на міжнародному ринку освітніх послуг, формування групи лідерів вищої освіти, спроможних конкурувати на західних ринках освітніх послуг.

Сьогодні, мабуть, немає потреби будь-кого переконувати, що сформувати фахівця, здатного до інновацій, обмежившись стінами закладу вищої освіти, неможливо. Потрібна інтеграція вищої школи, науки та виробництва. За межами науки і виробництва вища освіта може розвиватися лише віртуально. Вища освіта має вибудовуватися на основі новітніх досягнень сучасної науки через фундаментальне освоєння комплексу природничих, фізико-математичних і гуманітарних дисциплін. Конкурентоспроможним фахівець може бути лише за умови, коли його навчання здійснюється на основі фундаментальних досягнень науки, освоєних власними пошуковими й дослідницькими зусиллями й поєднують з практичною участю в системі сучасного виробництва. Лише за таких умов вища освіта може стати системою випереджувальної, оскільки спосіб її реагування на швидкоплинні соціальні, соціально-природні умови та експоненціальні технології, стане нормою її функціонування. Вона має стати джерелом компетенцій, інжинірингових послуг, центром консалтингового сервісу для суб'єктів ринку, тобто усього того, чого вимагають концепції університету 2.0 та наступна 3.0, яка вже проглядається на горизонті.

Джерела та література

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.06.2009 № 680-р «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» / Офіційний вісник України. - 2009. - №47.
2. Саух П.Ю. Сучасна освіта: портрет без прикрас: Монографія.- Житомир: Видавництво ЖДУ ім. І.Франка, 2012. -382 с.
3. Аналіз підготовки і перепідготовки фахівців природничого і технічного спрямування, виходячи з цілей сталого соціально-економічного розвитку України до 2025 року: аналітична довідка до виїзного засідання Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України 6 червня 2018 року. – К.: ТОВ «МІРАЛ», 2018. – 32 с.
4. Витренко Ю. Если мы такие образованные, то почему такие бедные // Зеркало недели, № 3, 29 января 2011.
5. Саух П.Ю. Вища освіта в очікуванні майбутнього ренесансу: проблеми й перспективи. Український контекст // Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні: актуальні проблеми теорії і практики (до 25-річчя НАПН України). Збірник наукових праць. –К.: Видавничий дім «Сам», - 2017. – 400с.

References

1. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 17.06.2009 № 680-r "Pro skhvalennya Kontseptsiyi rozvytku natsionalnoyi innovatsiyanoi systemy" / Ofitsynny visnyk Ukrayiny. – 2009. – №47.
2. Saukh P.Yu. Suchasna osvita: portret bez prykras: Monohrafiya. – Zhytomyr: Vydavnytstvo ZHDU im. I. Franka, 2012. – 382 s.
3. Analysis of training and retraining of specialists in the natural and technical direction, based on the goals of sustainable socio-economic development of Ukraine until 2025: analytical reference to the on-field meeting of the Committee on Science and Education of the Verkhovna Rada of Ukraine on June 6, 2018. - K.: LTD "MIRAL", 2018. - 32 p.
4. Vytrenko Yu. Esly my takye obrazovannye, to pochemu takye bednye // Zerkalo nedely, № 3, 29 Yanvary 2011.
5. Saukh P.Yu. Vyshcha osvita v ochikuvanni maybutnoho renesansu: problemy y perspektyvy. Ukrayinskyy kontekst // Naukove zabezpechennya rozvytku osvity v Ukrayini: aktualni problemy teorii i praktyky (do 25-richchya NAPN Ukrayiny). Zbirnyk naukovykh prats. – K.: Vydavnychiy dim «Sam», – 2017. – 400s.